

pravem krščanstvu; tudi kandidatje ljudskega tribunstva bi mogoče spoznali, kaj je prava demokratičnost.

Knjiga, ki krasno govori o Cerkniškem jezeru, zanimivo pripoveduje o notranjskih gozdovih in ljudeh, ki živijo od njih, ter čudovito nazorno opisuje strahovito kraško burjo, kar prekipeva od silne in pristne poezije v vsakem letnem času zanimive in poučne prirode.

Blagor mu, kdor jo še razume.

Ivan Zorec.

Dinko Šimunović: Mladost. St. Kugli. Zagreb.

Poglejte ga, našega Dinka Šimunovića, kako se nam dela kot nemiren, iskajoč in zamišljen deček, ki nežno in vdano ljubi v žarkem solncu se kopa-jočo suho in pusto krš dalmatinskega Zagorja! S kamenitih brd, iz redkih rodovitnih dolinic in vinogradov, iz nepozabnih Koljan in celo iz mračnega Mrkodola, ki so zanj najlepši kraji na svetu, pije premehko lepoto narodne poezije. Vile pogorkinje so mu prijateljice, v živih sanjah junači in se togotno bori za svoj rojstni kraj, ki ga ne more pozabiti do današnjega dne.

Pod sivimi gorami so «...niski brežuljci s vinogradima, selašca u zelenilu i blistava Cetina, uz koju pjevaju ili se dozivljaju veseli dječaci.»

Ali on ne more biti tako srečen deček, ker je sin učitelja, ki nima svoje zemlje, in je s svojim očetom, bivšim bogoslovcem, «bezkućnik», brez stalnega doma. Njegovo srce ni nikoli brez čudnega hrepenenja po zemlji, ki ga njen silni vonj omamlja in prižema nase. O zemlja!

Ta grenka zavest brezdomnosti gloje in grize v njegovem mladem srcu, ko se mora s svojimi starši preseliti v Mrkodol, kjer je «...posvuda jedno-lično, sivo kamenje i tišina». Kot pravi sin prirode pa najde tudi tu lepoto in vidi, da «...sve je jednako divno i sve se obnavlja».

Iz teh krajev, domovine neustrašnih hajdukov in glasovitih junakov, ga pošljejo starši v mestne šole. Sam Bog ve, kako težka bi mu bila ločitev, če ga ne bi vabila zavest, da bo v bližini male «licejke», lepe mestne deklice, ki jo je malo prej spoznal in o kateri je začel sanjati.

In čimbolj se mu odpirajo viri znanosti, tem večji in težji so njegovi dvomi. Spoznanje, ki ga obišče kar čez noč, je tako silno, da bi najrajši pustil vse in bi zbežal med pastirje in pastirice. O Rudica, o Petrica, o Marica in ve vse druge, ki vas srce ne more pozabiti, kje ste...? V nosu ga zaščegeče krepki vonj domače zemlje; a kjerkoli se obupno bori s svojim spoznanjem, da je «bezkućnik», povsod mu vstaja spomin na detinstvo in mlade in stare prijatelje iz krajine kolijanske, mrkodolske, vrliške, sinjske in kninske.

Zamolcklo resnost in vroče življenje tistih krajev razume šele zdaj, ko se srce hrepeneče vrača k njim. Kajti tam je drugače nego v lažnivem svetu; tudi fantovanje in deključevanje je doma lepše in silnejše.

Ljubi me, ljubi me,
preko plotu baci me,
u zelenu travu...

Ali:

Davor', Ano, neobrana grano,
neobrana i neozobana...

Ljubijo pa:

Kao sunce, kao oči,
kao život, kao biće,
kô jutarnji cvijet rosu,
što mu pada na listiće!
Strasno... vruće... zaneseno
plahovito... strahovito —
crnogorski i mahnito!

In potlej udari ura, ko jim vsa ta silna ljubezen rada prehaja v mehko melanholijo:

Ljubio sam crno oko,
tako žarko i duboko...

Ali v mestu je ljubezen drugačna, grešna. Ženske «griješnice» mu jo ponujajo čudno in brez sramu, da se jim mora preplašen in razžaljen umikati.

Zakoplje se v knjige, bere v prevodu ruske pisateljice in bega s hrepenečo in lepote žejno dušo v prirodi mestne okolice, da bi našel, česar ne zna označiti in izraziti.

In «...odisanje travčica u kršu, cika gdje kojega cvrčka ili zuj pčele u miru i pustoši one čudne prirode» ga domotožno raztuži, da gre in piše — dnevnik. Zdaj spozna, da je zapisovanje lastnih misli neka posebna naslada, ki se še povečava, ko vidi moč svojega jezika in sloga.

Še pesmi bi začel pisati, če ne bi bil videl pesmi, ki mu jih je kazal tretješolec Vladimir Nazor. Takih pesmi ne zmore, torej rajši nič.

Vsa leta, ko se je «likal» v Vrliki in v Zadru, je bil trmast in ponosen, sanjav in neroden mladenič. Hrepenel je po družini in se je je bal, sanjal je o ženski ljubezni in je v zmedenosti bežal pred njo.

Po romantičnem naključju se je seznanil z mlado, lepo gospo Soko. Tiha dama je začela rada imeti mladega, slovstveno izobraženega dijaka. A on ji naivno pripoveduje o Petrici, ki jo je videl v ogradi, kako si je v žgočem solncu odpela srajco in razgrnila prsi, «...ništa bjeljega, ništa nježnijega: kao snijeg... Ne kao snijeg, već kao latice bajamova cvijeta!» Lepo in brez banalnosti, z neko deško porednostjo in samohvalnostjo ji dalje pripoveduje o navadi v Koljanih in Mrkodolu, da tistemu, ki mu pade kaka smet v oko, ta ali ona mlada žena brizgne iz svojih prsi nekaj kapljic mleka v ščemeče oko, ki se neki s tem takoj ozdravi. In Dinko, pravi, je šel in si je nalašč nasul žgočih plev v oko, da bi ga Petrica, ki je postala žena, zdravila s svojim mlekom... «Svu sam tu muku radosno trpio, samo da se licem dotaknem o njih prsiju te očitim njihovu toplinu i miris.» — «Ah, kako ste Vi čudan mladič!» zadržti gospa Soka, zagleda se mu v oči, omahne mu na ramo in se razjoka. On pa je neroden in plah in gre in jo, ko ga tovariši v veseli družini zasmehujejo, v nekem razžaljenem ponosu — izda in seveda izgubi.

Tudi kesneje kot mlad učitelj sanja in dela nerodnosti — v pijanosti bi ga bil neki večer pijan župnik skoraj poročil s svojo kuharico —, lovi se za fantomi in hrepeni po pastiricah, svojih nekdanjih prijateljicah.

Kajti iz kamena je zrastel, le kamenu, tistemu sivemu kršu in tistim, ki živijo tam, ostane zvest. V tej zvestobi se mu utrjuje značaj in poraja ljubezen do poezije in ponosnega naroda iz dalmatinskega Zagorja.

Tako postane pesnik tega Zagorja. Njegove povesti so kakor iz kamena izklesane in tople in polne ljubezni kakor žarko solnce tiste krši in vroče kakor čudovita ljubezen Zagorcev.

«Mladost» je avtobiografija Dinka Šimunovića in se mi zdi nekak komentar vseh njegovih del. Zdaj, ko sem videl Zagorje in ko sem prebral to knjigo, mislim, prav razujem zbirko njegovih najboljih novel, «M r k o d o l», in sem lahko prepričan o vrlinah romana «Porodica Vincich», ki ga ravno zdaj dokončuje, ter vem, da se mu pred leti n. pr. «Tudjinac» v založbi «Slovenske Matice» zato ni prav posrečil, ker je kot «bezkućnik» šel za njim iz svojega ponosnega Zagorja v «lacmansko» Primorje. Dinko Šimunović je močan kot Zagorec, med «boduli» mu domotožje ubija mehko, pesniško dušo.

Kakor vsa njegova dela, odlikuje tudi to, 143 strani obsezajočo s a m o - i z p o v e d krasen, čist, jasno zveneč in mehko in milo doneč jezik. Stavčni slog je vzoren, izcizeliran. Vsaka beseda je na svojem mestu in trdna kakor bi res rastle iz kamena. Dinko Šimunović ljubi muzičnost stavka; besede so tako izbrane, da besedi, ki se končuje s soglasnikom ali samoglasnikom, po možnosti ne sledi beseda, ki bi se začejala s soglasnikom ali samoglasnikom. S to tehniko doseza neko zvokovno barvo in čist ritem skrbno izpiljenega stavka.

Čitanje te lepe knjige je prava slast; saj nas v marsičem spominja naše lastne mladosti. Kdor hočeš pristne poezije in hočeš, da v duhu še enkrat predrhtiš najlepši del svojega življenja ter obenem spoznaš Dinka Šimunovića glavo in srce, sezi po njej, ne bo ti žal.

Ivan Zorec.

Mažuranić, Ivan: Smrt Smail-age Čengića. Spremio i protumačio dr. Dragutin Prohaska. 3. izd. Beograd, 1920. 20 K.

Ta izdaja, ki jo je priredil lektor srbskohrvaškega jezika na univerzi v Pragi, je v vrsti izdaj tega epa (od prve, v l. 1846.) že enaindvajseta. Nastala je v prvi vrsti za šolsko porabo, vendar pa bo s svojim obširnim komentarjem dobro služila tudi onim izobražencem izven šole, ki bi se radi globlje in podrobneje seznanili z najlepšimi deli naše literature. Ponatisku teksta (str. 5 do 50) sledi obširen «Tumač», ki obravnava najprej «Značenje pesme» (53 do 54), potem «Kako je postala pesma» (55 do 66) in nje «Umetnički oblik» (67 do 75); sledi «Namera i učinak pesme» (75 do 83), «Predanje» (83 do 90) obravnava in opisuje vse dosedanje izdaje izvirnika in prevodov, «Literatura» (91 do 95) je pregled vseh dosedanjih spisov o tem epu in komentarjev k njemu, «Rečnik» (97 do 105) pa je razlaga njegovih tujk in težje umljivih lokalizmov. Povrh je še priložena J. M o d e s t i n a «Karta Crne gore», ki kaže kraje, v katerih se dejanje epa vrši.

Strokovno oceno tega skrbno in spretno sestavljenega dela — Prohaska na tem polju ni začetnik! — prepuščam strokovnim glasilom, tukaj bi rad napisal samo majhen dodatek. Med prevodi, ki jih je izdajatelj naštel štirinajst, ni naveden eden najstarejših in najbližjih, namreč slovenski, kar je nekam čudno. Izdajatelju bi bilo namreč treba samo pogledati v Simonićevo «Slovensko bibliografijo», pa bi bil videl, da je Bilčev slovenski prevod «Smail-age»